

Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaannik nunatta malitsitsinissaa qulakkeerniarlugu nuna tamakkerlugu iliussissanut pilersaarummik kingusinnerpaamik UPA2020-mi saqqummiunneqartussamik Naalakkersuisut suliaqarnissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffisassaattut siunnersuut.

(Inuit Ataqtigiit Inatsisartunut ilaasortaaitai)

Akissuteqaat

(Peqqissutsimut, Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Naalakkersuisut siunnersuummut qujapput.

Soorlu siunnersuuteqartut erseqqissaatigigaat, inunnut innarluutilinnut suliaqarfimmi suliniutinik arlaqartunik ukiuni kingullerni aallartitsisoqartarsimavoq – nunamut tamarmut piffinnili aamma atuuttunik. Kommunit suliaqarfik pillugu kinguneqarluartumik ilumoorussillutillu suliaqarmata nersortariaqarput. Suliniutit taakku tamarmik, inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiinik pissutsinillu atugaannik pitsanngorsaannermut tamakkerlutik tapersiisussaapput.

Inunnut innarluutilinnut tapersiisarneq pillugu inatsisissatut siunnersuut nutaaq tassaavoq sulinermi tassani suliniutaasoq pingaaruteqartoq. Unammilligassatta anigornissaat inatsisiliornerup kisimi aaqqiivigisinnaangikkaa Naalakkersuisut isumaqatigaat. Innuttaasut ataasiakkaat pitsaasunik periarfissaqarnissaat inatsisit piviusumik qulakkiissappassuk, kommunini sulianik suliarinnittartut inatsimmi aalajangersakkanik ilisimanninnissaat pingaaruteqarpoq. Taamaammat 2020-mi januaarip aallaqqaataanni atuuttunngortitsinissap tungaanut kommunini politikkerinut, aqutsisunut aamma sulianik suliarinnittartunut pikkorissartitsinernik ingerlatsisarnissaq Isumaginninnermut Aqutsisoqarfiup aamma pilersaarutigereepaa.

Inuit innarluutillit pillugit suliaqarfimmi inatsisissatut siunnersuummik nutaamik akuersinerup kingunerissavaa, Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaata malinneqarnissaanut tunngatillugu annertuunik pitsanngoriaateqartitsisoqarnissaa. Taamaattoq matumani pingaartillugu erseqqissaatigineqassaaq, innuttaasut allat naligalugit inuit innarluutillit inuiaqatigiinni peqataasinnaanissaat pillugu tunngavioq aallaavigalugu Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaat sanarfisaammat. Tamatuma ilaatigut sunngiffimmi, ilinniartitaanermi aamma suliffeqarfimmi naligiissumik peqataasarnissaq kingunerisussaavaa. Tamanna eqquutsikkumallugu, inunnik isumaginninnermut suliaqarfiup saniatigut suliaqarfimmi allani pitsanngorsaanissaq aamma pisariaqartinneqarpoq. Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaanni anguniagaq tassaavoq, inunnut innarluutilinnut atatillugu immikkuullarisunik inatsisinik amerlanerusunik akuersissuteqannginnissaq. Isumaqatigiissummi anguniarneqartoq tassaavoq, nunat ingerlaavartumik inatsisinik piusunik pitsanngorsaasarnissaat, suliaqarfimmi soorlu suliffeqartitsiniarnermi, inissiaqarnermi,

ilinniartitaanermi aamma atuarfeqarnermi, taamaaliornikkut innuttaasut tamarmik ilaatinneqassallutik, innarluuteqaralarunilluunniit.

Kommunit innuttamik Danmarkimut inissinneqarsimasut sorliit, Danmarkimiit angerlartinneqarsinnaaneri pillugit kommunit tamarmik aqqissuussamik sukumiisumillu misissuissasut allaatiginnissasullu, kiisalu sanaartornermi, assartuussissutitut tamanit atorineqartunut aamma pisortat internettikkut quppersagaanni tikkikkuminartuutitsinissaq pillugu Naalackersuisut pitsaassutsinut malitassanik erseqqissunik atuutilersitsissasut kiisalu tamatuma malinneqarnerata sunniuteqarluartumik nakkutigineqarnissaa qulakkiissagaat, kiisalu Inuttut Pisinnaatitaaffinnut Instituttip aamma Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit ilaatigut innersuussutigaat. Tassunga atatillugu oqaatigineqassaaq, illuliornermi malittarisassat atuuttut nutaanik illuliornermut atatillugu tikikkuminartuutitsinissaq qulakkeerniarlugu aalajangersakkanik imaqareermat.

Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaata eqquutsinneqarnissaanik apeqqut akiuminaassinnaammat erseqqissassallugu pingartuuvoq. Peqqissaariaatsit aamma sungiusariaatsit nutaat ingerlaavartumik inerisarneqartuuput. Attaveqaatitigut teknologit nutaat, atortut ikiorsiissutit nutaat il.il. ineriartortinneqartuuput. Inuiaqatigiinnerput periarfissavullu allanngoraput. Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaata eqquutsikkumallugu, ineriartornermi matumani qanoq iliorluta inuit innarluutillit periarfissaasa aamma atugaasa pitsanngorsaaviginissaat sukut tamatigut eqqumaffigissavagut.

Taamaammat isumaqatigiissutip aalajangersagartaanik eqquutsitsinissaq pillugu apeqqummut piviusorsiorlumik isummersortariaqarpugut. Naak isumaqatigiissummi aalajangersakkanik tamanik eqquutsitserusunnerput tamatta isumaqatigigaluarlugu, suli pingaarnersuisariaqarpugut. Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqanut Isumaqatigiissutaata ilanngunneqarnerani aningaasaqarneq allaffissornikkullu aningaasartuutit pillugit ilisimatuutut misissuiffik VIVE (siusinnerusukut KORA) 2016-imi misissueqqissaarnermik suliaqarsimavoq. Maanngaanniit erserpoq ilanngussineq tamakkiisoq 150 – 550 mio. kr-nit akornanni akeqassasoq. Tamanna sivisuumik ingerlasinnaammat aamma suliamik ingerlatsinermi tassani suliaqarfiiit sorliit siulliullugit kivitsiffigissanerivut aamma sorliit utaqeqqaassasut isummerfigisariaqartaratsigit akuerisariaqalerparput.

Tamanna oqaatigineqareermat, siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu innarluutilinnut suliaqarfimmut ataatsimoorussamik pilersaarut, atortorineqarsinnaammat pitsaasoq Naalackersuisut isumaqatigaat. Kommunit, suliniaqatigiiffiit aamma oqartussaasutut suliaqarfiiit ataatsimoorussamik siunnerfeqarnissatsinnut, unammilligassanut ataatsimoorlumik paasinnittarnissatsinnut aamma ataatsimoorluta anguniagaqarnissatsinnut pilersaarut taama ittoq tapertaasinnaavoq, anguniakkanut ukiuni aggersuni suliniuteqarfigissallugit isumaqatigiissuteqarfigisatsinni.

Inuit innarluutillit tapersorneqarnissaannut inatsisissatut siunnersuut pillugu saqqummiunneqartoq akuerineqassappat, 2020-mi januaarip aallaqqaataanni inatsit atuuttunngussaaq. Iliuusissanut pilersaarummi anguniagassanik aalajangiisoqartinnagu, inatsisip nutaap kommunini atuuttunngortinneqarnera aamma atorineqarnissaa soqutiginaateqarsinnaasoq Naalackersuisut isumaqarput.

Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaat 2020-imi august/septemberimi Naalagaaffiit Peqatigiit inunnut innarluutilinnut komiteani misilitsissaaq. Misilitsinnissamut tassunga piareesaanerit kiisalu misissuinermi paasisat tunngavigalugit inerniliinerit, komitep misilitsinneq tunngavigalugu saqqummiussaa, aamma ilaatinneqassappata naleqqutissaaq.

Taamaalillutik Naalackersuisut isumaqarput, pilersaarummik piviusorsioortumik eqqortumillu takutitsisumik ilusilersuinissamut tunngavissaasoq tassaasoq, inuit innarluutillit pillugit suliassaqarfimmi pissutsinut atuuttunut sukumiisuusumik ilisimasaqarnissarput.

Taama oqaaseqarlutik Naalackersuisut imaattunik allannguutissatut siunnersuummik saqqummiussipput:

“Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaanni Kalaallit Nunaat eqquutsitsinersoq pillugu nassuiaammik kingusinnerpaamik UPA2023-mi Naalackersuisut saqqummiussinissamik peqquneqarnissat pillugu Inatsisartut aalajangiinissaannut siunnersuut. Eqquutsitsinissamut atatillugu siuariaatsit amigaatillu pillugit nassuiaat qulaajaassaaq.”